

SKRID 12

S K R I D

Niverenn 12

Miz Gwengolo 1977

Barzhoneg	M.N. an Taleg
Skeud	A. B.
An danevell	Erwan Kervella
Barzhoneg	Gwendal Denez
Buhezskrid araok an amzer	Y. Yevtushenko
Marvnad	Tereza
Broc'h	M. Briant
Ar pesk c'hoarzhher	
Un dro e ti tad-kozh	Dylan Thomas
Hag e c'hoarzhent	Y. E. Mouton
Sizhun Fask	Z. Latiner
Bez' on bet	K. Giraudon
Barzhonegoù	Y. D. Olier
War dreuzoù ar vered	A. Korneg
Dourioù moredet	Tereza
Tabouliner diwezhañ Erraondo	A. Champion
E-tal ar c'hastell mut	K. Giraudon

Priz an niverenn-mañ : 8 lur.

BREZHONEG ...BUAN HAG AES

A BEGINNER'S COURSE IN BRETON

Adapted from the French of Per Denez
Maître-Assistant
à l'Université de Haute-Bretagne, Rennes

by

Raymond Delaporte, D.en D., Dip. Et. Celt. (Rennes)
Assistant in Breton, University College, Cork

Preface by

Pádraig Ó Riain, M.A., Ph.D.
Professor of Early & Medieval Irish Language & Literature
University College, Cork

Illustrations by

CORK UNIVERSITY PRESS
1977

Mari-Noela an TALEG

Plij a raje din mont da labourat
da labourat ar vuhez
betek beg ero tan an douar
betek tan ar marv, ma 'n'eus redet ar vuhez.
Dour nevez, rederezh avel kriz.
Bugale nevez-amzer oc'h ho-taou.
Peseurt anv ho peus, c'hwi, mab mezverezh ?
Perak n'oc'h ket anvet koad, pe dir ?
Evit bout gant re na varvont ket
- ur re bennak bepred a chom hep mervel -
Ha c'hwi, mab mezverezh,
a glask anv ho tad.
Piv eo ? An huñvre pe eñvor ur vro gollet ?
Ne ouiot ket. Marv-tre e vo
a-raok bout anavezet ganeoc'h.
Ret eo marse esaeañ memes tra,
klask ha klask amañ ha du-hont
hep sellout a-raok
evit kavout an nerzh da genderc'hel
leun a huñvreoù c'hoazh.
Met mont war-raok evel loened dall
n'eo ket mont betek beg ero tan ?
Betek an tan, betek ar marv.

A.B.

SKEUD

I

Bremañ eo brein.

E oad en deus skuilhet
da noz war maezioù e vro,

ha kement-se evit mervel
e-barzh ho Kelaouenn.

Tavet an holl e-pad ur vunutenn
e-kreiz ar fest-noz,
en o dorn ur werennad sistr,

met den ne glaskas klevout
ar bed o tarzhañ
e goueled e galon,
e galon koll bremañ.

Menzioù ?

Din n'eus nemet braouac'h ar marv
o tifloskiñ an dazont
e flac'h e gredenn,
o tiembrañ an amzer diouzh garm e gig,
hag eñ o reiñ temz diwezhañ e vuhez,
oad ha gwad, d'an egor.

Tra nemet trouz : e varv.

Ha trumm, donoc'h evit pep kozhni,
aloubet al lagad gant ar spouron herr ha divouezh.

Bremañ eo brein
ha Breizh va bro
a zaspreno braouac'h e varv.
Uvel e klasko bout va ankounac'h.

II

Erc'h zo war e vez
hag ar bed zo didrouz.
Zoken, an tav em ro da gousket.

A-nebeudoù e teu lanv an ankounac'h
en hor c'halonoù
evel ma tisoñjez-te c'hoazh,
tamm-ha-tamm,
an douar.

Rak o vervel emañ dalc'hmat
abaoe m'eo deut an douar da bellaat dioutañ ;
evel-se e chom un dilerc'h
eus buhez an dud en ti dilezet,
- ur c'hwezh, eur skeud,
pe seurt tevel teñval, re bonner,
a-dreñv d'ur rideoz ? -
ha treiñ a ra en-dro deoc'h,
ha koazhañ hir,
betek ar marv gwir,
an Ezvezañs,
ezvezañs ar goulo.

E goun dezhañ a glevan o ouelediñ
e glebor brein an arched
evel ma koazh en e eskern dizasson
skeud hag eñvor danav an douar.

Framm gwenn da eskern a zeu dianv,
pep tra 'barch ennout.
Emañ 'r bed o kimiadiñ diouzhit,

klevit, tudoù !

Unan o vervel, spontusat ar marv,
p'eur marv dija hag o vervel c'hoazh,
p'eo deoc'h ar marv hep deoc'h gallout
stourm ouzh e labour.

N'eus ket mui nemet ar vered,
ha beziou holl heñvel o tevel dindan an erc'h,
er bloaz kozh.

Ned ouzon dare pe vez e oan deut
da vleuniañ gant va c'homzoù,
na pe anv e oa tad an tevel a glaskan stummañ
en-dro,
o skeiñ gerioù bev ouzh lanv an noz en beuz, hir,
evel ouzh ur c'hi, ur c'hagn daonet,
o stourm trec'h dalc'hmat,
evit e damm kig.

01/02/1976

Erwan KERVELLA

AN DANEVELL

Echu e oa ar skrid. An talbenn bet roet gant
Ronan d'e bennad a oa berr : *un danevell*. N'en doa
ket kavet gwelloc'h. Daoust ha dedennet e vefe al
lenner gant ur seurt talbenn ? Danvez a oa er pennad.
Se a oa ar pep pouezusañ. Talbennoù dedennus evit
skridoù didalvoud ne vezont kavet nemet el lennegezhioù
ramzel gouarnet gant an arc'hant.

Abaoe tri bloaz e kase ingal pennadoù d'*Al Liamm*.
Bep tro e oant bet embannet. A-wechoù veze cheñchet
tra pe dra en e skridoù. Ur ger amañ hag ahont. Ne-
beut a dra. Mat eo bezañ komprenet gant an holl.
Dreist-holl pa n'eo ket stank al lennerien war ar
brezhoneg. Div pe deir barzhoneg en doa bet kinni-
get ivez. Met ne oa ket gwall ampart war ar werzaoue-
rezh. Dont a rae bravoc'h ar c'homz plaen gantañ.

Renkañ a reas aketus ar follennoù dornskrivet, pe-
der anezho. Ne gasfe ket an danevell diouzhtu d'ar
gelaouenn. Dibenn miz ebrel a oa o tostaat ha dizale
e resevfe un niverenn nevez eus *Al Liamm*.

War vetek un nebeut devezhioù e c'helle gortoz
eta, ken bezañ lennet e gelaouenn vrezhonek muiañ-
karet.

Sevel a reas ha troc'hañ o c'haoz d'ar re a gla-
kenne er radio. Bemdeiz, da eizh eur, e selaoue an
abadenn-se met goude gwigouroù ur strollad folk ran-
donus ha brizhwirionezioù hippied aet da ouez, e
kroge Ronan en e greion hag e stlape war un tamm

paper pennadoù hep penn na lost. Gwech ar mare e tiscac'he alese un danevell dereat. Kaset veze kerkent neuze d'*Al Liamm*.

An naon a oa krog ennañ. Ne oa ket aet da dapout koan betek predva ar skol-veur. Bo ! E ti Pedro e vefe fardet dezhañ un tamm bara gant chorizo pebret mat. Ha peadra d'evañ. Annaig a gavfe eno ivez. Spi oa ennañ.

+ +
+

Tri devezh war-lerc'h e resevas *Al Liamm*. Tremenn kreisteiz e oa pa ziblouzas. Diskenn 'reas an diri goude bezañ taolet ur pezh mantell goañv war e gein noazh. Kavout a reas e skouerenn e-touez paperoù bruderezh liesliv er voest-lizhiri re vihan. Distro en e gambr en em wiskas hag a lakas ur gaoteriad dour war an tan. Un tamm plas a reas war an daol goloet gant paperachoù ha kazetennoù, evit un tas hag ur podad konfitur. Ne verve ket an dour c'hoazh. Tennañ a reas niverenn diwezhañ *Al Liamm* eus he fluskenn baper tanav. Rous-orañjez e oa ar golo. Cheñchet e veze liv bep tro bremañ. Ronan a gave se plijusoc'h.

Ul lamm. Ur voull a droidelle 'n e galon. E bennad a oa bet embannet. An hini diwezhañ. Gantañ e oa c'hoazh ar skrid orin nemetañ. War an daol aze. Renket mat. Hag embannet e oa bet. Dindan e anv. Skivet du war wenn. Ronan 'n Alaouret.

Lenne a reas e bennad. Moulet ha dornskrivet. Ne oa bet kemmet netra. Nag ur poent, nag ur skrab. Ur fazi zoken a oa chomet.

Lazhañ 'reas an tan dindan an dour o virviñ. Kalon ebet d'aozañ te. Distreiñ a reas betek e vurev. Ha

teurel ur sell all d'*Al Liamm*. Ne oa ket da dortal. Ne oa ket un huñvre.

Tapout 'reas e vantell hag e skerb louet hir. Ar straed a oa sioul. Gant o merenn edo an dud. Ne oa ket kroget c'hoazh safar dichek ar c'hirri ha bramma-deg ar c'hwiled-tan. Prenañ reas Ronan *Ouest-France* hag ur pakad butun.

Edo en e goazez ouzh taol pellañ un davarnig teñval, stouet war ar gelaouenn, ur sandwich hag ur werrennad bier gantañ. Ne oa ket a geloù ispisial. Ne ouie ket petra ober.

Film dedennus ebet. Mont a reas da redek al levr-dioù. Diouzh an noz e tiskennas da di Pedro. Den ne gomzas outañ eus e bennad nevez-embannet. Annaig a vanke dezhañ. Pelec'h e oa ? Distreiñ a reas d'ar gant un tortad.

+ +
+

Betek ar skol-veur e yeas an deiz war-lerc'h. Daoust dezhañ bezañ studier ne dremene ket kalz amzer e salliou dibersonel ar savadur divalav. Er rann geltiek e kavas mignoned. Den ne reas meneg eus e bennad. Ar c'helenner war ar brezhoneg na laras netra kennebeut. Koulskoude e lenne *Al Liamm* kerkent ha resevet. Dreist-holl oberoù e skolidi.

Kejañ 'reas gant Annaig. Ur banne ez ejont da dapout o-daou betek ar *Flandre*. Annaig a oa laouen. Ar bloavezhad skol-veur a oa war-nes echuiñ eviti. Tremenn a rafe en trede bloavezh. Ronan ne rae fouter.

+ +
+

Astennet war e wele e adlennas e bennad : *Un danevell*, evit an eil gwech. Netra ne groge en e spered brumennek. Sevel a reas ha tapout an dornskrid a oa chomet war an daol. Drailhañ a reas ar follennoù ha teurel an tammoùigoù er pod-lastez.

Ur bladenn a yae en dro. Astennet war e wele, e klaske Ronan ur respont e trolinennoù ar skeudennoù war ar voger dirazañ. Ne oueze ket ken ha prederiet pe enoeet e oa. Ne oa ket echu ar sonerezh pa vanas kousket.

+ +
+

Nebeudig goude-se e kasas Ronan un danevell all d'*Al Liamm*. Ne voe ket embannet. Nag en niverenn warlerc'h nag e hini all ebet.

+ +
+

Un danevell talbennet *Yud ar Chas*, klozet en e baperoù, a voe embannet dindan e anv e niverenn diwezhañ ar bloaz.

Daoust hag-eñ e oa o treiñ da sod ? Biskoazh n'en doa Ronan kaset an oberoù-se. Sofijet en doa kinnig anezho. Tra ken.

Ronan a oa sabatuet. Piv a oa deuet en e gambr e-kerzh vakañsoù Nedeleg d'adskrivañ e bennad ? Den. Ne oa bet direnket netra. Aze e oa e bennad, renket mat dindan ur pikol levr e korn ar burev, gant skridoù all.

Penaos e c'helle seurt darvoud c'hoarvezout ? Ur frailh e red plaen ha didruez an Amzer ? Ne grede ket

e seurt koñchennoù. Bo ! O paouez arruet e Roazhon e oa, goude ehanoù ar Bloaz Nevez. Traoù all en doa d'ober. Mignoned da welet. Annaig dreist-holl.

Leun-chouk e oa ti Pedro. Diaes e oa en em silañ e-touez ar rumadoù studierien tomm dezho. Kroget voe ennañ, 'n e chupenn.

- Bloavezh mat kozh lonker ! Dal ur banne... Neuc'he... penaos 'mañ kont... O ! Pedro ! Lak ur banc'h da Ronan 'ta !... Da revriad 'poa vit Kalanna ? ...Me m'eus tapet ur sac'had e fest-noz Duod me lar dit ! Me m'eus tapet un' bemde 'tre Nedeleg hag hirie... Ale... Blawezh mat... ha kaoc'h da Jichkar...

C'hoarzhadeg ha cholori. Eus un daol d'eben, eus ur rummad d'egile, ne baoueze ket Ronan da lonkañ. Benn ar fin e welas Annaig, taoliet e penn pellañ an davarn gant un toullad mignoned eus kostez Gwengamp.

- Ronan ! Bloavezh mat ! Deus amañ 'ta, ma pokin dit.

Dont a reas a-benn Ronan da glenkañ e benn a-dreñv etre kador Annaig hag hini Mai-Janig, ur goantenn eus Sant-Servez. Un droiad bannac'hoù a zeredas kerkent. Lan, mezv arak ar re all evel boaz, ar bier o tiverañ en e varv stank, a oa o vlej al ur ganaouenn.

+ +
+

Treiñ rae d'o fenn c'hoazh. Ne oant ket bet re vez memestra. Taolet o doa al linselioù traoñ ar gwelle. Ronan hag Annaig a oa gorrek ha rouez o flouradennoù goude ar re gorfad plijadur. Mousc'hoarzhin a raent etre pep pok mouest. Redek a rae an dourenn war o c'horfoù kenedus. En em santout a raent mat, bremañ ma oa nijet kuit morennoù touforek an alkol ha c'hoantou diremed ar garantez.

- N'on ket taget gant ar c'housked. C'han d'ober ur banne te. Un tasad 'to bihanig ?

- O ya, ma kares.

Roget e voe frond c'hwek an daou gorf gant c'hwez saourus an te sinaat mogedet. Ober a rae vad an evaj tomm goude ar barrad karantez diroll. Ur follenn baper hag ur c'hreion a dapas Ronan. *Orged daou vugel.*

- Petra res ?

- Ur varzhoneg, plac'hig. Hini hon nozvezh a blijadur.

- Skrivagner brein ! N'out ket gouest d'ober mann 'bet hep kaout an ezhomm da gontañ tout. Bep tro ma gouskomp 'samblez e rez kement all ?

- O nann. Ar wech kentañ eo...

Er ger divent

yen sklas

Daou vugel

Annaig ha Ronan

Ronan hag Annaig

Neizhiet en tomnder

Fent oa gant Annaig. War o fennoù daoulin e adkrouent ur c'hoari amourouzien. He dorn war e skoaz. Difoupañ a rae a-builh ar pozioù. Gantañ. Ganti. Ronan a skrive.

He c'horf gwenn gwevn

Sklokadennoù Annaig dirak ur varzhoneg dichek.

Tonnoù ar flouradennoù

Rouzmouz ar muzelloù

C'hoarzhin a raent, broudet gant an Awen derzhienek. Kroget e oa ar c'hirri kentañ da fraoñval er ru. Ne santent ket ar skuizhder. Echu a oa ar varzhoneg.

Adlenn a reas Ronan ar skrid. Goustad. Gorrek. Annaig a oa tost dezhañ. Start. Peg. He bizied o redek war diribin e gein. Petra o doa skrivet aze ? Ronan a buke war ar gerioù. Perak adlenn ar skrid-se ? Diflipañ a reas ar follenn baper. Ruilhal a rejont war ar gwelle gant pokoù heson.

+ +

+

Da greisteiz e ejont da Geryann, d'ar predva.

Skuizh e oant da vat. Ne oa ket tres gwelloc'h gant o mignoned. Goude ar pred, hag ur pok, e yeas pep hini war e du. Ronan d'ur gentel saozneg, kentañ hini ar bloaz. Ne heulias tamm. Morediñ hag envoriñ e nozvezh foll kentoc'h. Annaig a yeas d'ar gêr d'en em walc'hiñ. Ar strinkadenn a reas vad dezhi. Digeriñ a reas niverenn diwezhañ *Al Liamm* a oa o paouez kavout en he boest. Ur varzhoneg gant Ronan a oa enni : *Orged daou vugel*. Kregiñ reas da lenn.

Ur ger divent

yen sklas

Daou vugel

Annaig ha Ronan

Ronan hag Annaig

hag Annaig

Annaig

Annaig

Annaig

Ann...

Semplañ a reas.

(Mae 77)

Gwendal DENEZ

LANGANDE

boestoù-mir kozh
boutailhoù plastek goullo
a ruilh
poulzet gant an avel viz
en tachad dilezet
a-dreñv logelloù houarn ar porzh

war ur berniad atredoù
ur c'horf

Barbara
korf bröndu
gwad kaouledet en he c'henou
korf marv
gwallet
Barbara kavet aze
gant he c'hoar pemzek bloaz
(leun he c'hof endeo)
o vont da gerc'hat dour
d'ar blomenn
gant daou vrok koaget

Langande

youc'hadenn verglet ur verc'hig
dirak ar marv
Langande
youc'hadenn
(ur razh a dec'h davet
ur peulgaë brein)

son ur c'horn-boud er pellder
mouget gant ar vrumenn
gwagennoù a darzh
ouzh kourc'h ar bagoù

hag a varv
ar skreved war ul linenn
a-hed ar chaoser
a c'hortoz ma savfe
an heol da vat
(gwernioù ar bagoù o charigellat)
c'hwez ar mazout
frond an donvor
war-sav a-dreñv ur c'havr
e tebr un den ur sandwich
tomatoketchup a ver war e elgez
ur martolod kozh a dremen
war e-bouezhig
gant e dortad
hag e baner
ur skrev a nij kuit
hag a spluj

a-dreñv logennoù houarn ar porzh
en tachad dilezet
e ruilh
boutailhoù plastek goullo
boestoù-mir
poulzet gant an avel viz

war ur berniad atredoù
ur c'horf

Yevgeny YEVTUSHENKO

Buhezskrid a-raok an amzer

D'ar 5 a viz Meurzh 1953 ez eus c'hoarvezet un dra hag he deus hejet Bro-Rusia : marv eo Stalin. Ne oan ket evit krediñ e oa marv, ul lodenn ken ret eus hor buhez e oa bet.

Evel seizet e oa bet ar vro. Kement e oa bet kontet d'an dud e oa Stalin oc'h ober war-dro pep hini m'en em gavas an dud kollet ha sabatuet da vezañ heptañ. Rusia en he fezh a leñve. Ha me ivez. Eus don hor c'halonoù e ouelemp. Gant ar glac'har, hag ivez marteze gant ar spont dirak ar pezh a oa o vont da c'hoarvezout.

En ur vodadeg skrivagnerien e teuas ar varzhed da lenn o barzhonegoù en enor da Stalin, ha torret e oa o mouezh gant an difronkadennoù. Tvardovsky, hag eñ ur mell den korfek, a lennas e skrid gant ur vouez o krenañ.

Biken ne zisoñjin penaos on aet da welout arched Stalin.

Bez e oan e-kreiz an engroez e plasenn Trabnaya. Anal an dud, dekmiliadoù anezho stardet an eil ouzh egile, a save en ur goumoulenn wenn ken fetis ma oa tu da welout warni ar skeud distabil taolet gant

gwez dizeil miz Ebrel. Un arvest sebezus ha spontus. Eus a-dreñv e tiraoue froudadoù tud, o kreskiñ ar gwask. Ur mor o kornigellat e teuas an engroez da vezañ. Merzout a ris e oan kaset war-eeun etrezek ur peul gouleier-straed. Didruet e talc'he ar peul da zont tostoc'h-tostañ. A-greiz-holl e welis e oa bountet ur plac'h yaouank da skeiñ ouzh ar peul. Distummet oa he dremm gant ur youc'hadenn dic'hoanag na c'helle ket bezañ klevet e-kreiz ar youc'hadeg hag ar glemmadeg. Gant lusk an engroez e voen kaset sko ouzh ar plac'h ; ne glevis ket, met santout a ris gant ma c'horf he eskern bresk o strakal pa voent flastret ouzh ar peul-goulou. Klozañ ma daoulagad a ris gant ar spont. Ne oan ket evit gouzañv ar gwel eus he daoulagad c'hlas bugel, aet diskiant ha dispourbell. Kaset e voen pelloc'h. Pa sellis adarre, ne oa mui plac'h ebet da vezañ gwelet. Emichañs e oa bet lonket gant an engroez, hag aet oa dindan. Gennet ouzh ar peul e oa un den all, kamm et gorf hag astennet e zivrec'h, evel pa vije bet staget ouzh ar groaz. D'ar poent-se e santis e oan o vale war un dra bennak gwak. Korf un den e oa. Sevel a ris ma zreid, ha dezouget e voen pelloc'h. E-pad ur pennad e voen re spontet evit pouezañ ma zreid war an douar en-dro. Startoc'h-startañ e waske an engroez. Gant ma ment vras e oan savetaet. Ar re vihan, flastret e vezent en-bev. Paket e oamp etre ur renkennad tiez war un tu hag ur renkennad kirri-samm arme war an tu all.

"Kasit ar c'hirri-samm kuit !" a youc'he an dud.
"Kasit anezho kuit !"

"N'hellan ket. N'em eus ket bet urzhioù." a respontas un ofiser polis sabatuet ; yaouank e oa, blev melen, hag e oa tost da leñvañ gant an dic'hoanag. Ha stlapet e veze tud ouzh kostez ar c'hirri-samm, ha friket o fennoù. Gwad-holl e oa kostezioù

ar c'hirri. A-greiz-holl e savas ennon ur gasoni spontus ouzh an dra a oa ganet diouti ar garm-se "n'em eus ket urzhioù !" youc'het d'ar mare end-eeun ma oa tud o vervel dre c'henaouegezh unan bennak. Evit ar wech kentañ em buhez e save em spered ur soñj a gasoni ouzh an den a oamp o touarañ. En e giriegezh e oa an traoù spontus a c'hoarveze. An "n'em eus ket urzhioù"-se a oa ar penn-kaoz eus an distruj hag eus ar gwad skuilhet da geñver e interamant. Bremañ e komprenen, evit mat hag evit atav, n'eo ket mat gortoz un urzh pa vez buhezioù tud en arvar - ret e vez ober ar pezh zo da ober. N'ouzon ket penaos e c'hoarvezas, met dre forzh poaniañ gant ma daoulin ha ma daou veilh-dorn, e teuis a-benn da vountañ an dud a-gostez en ur youc'hal : "Grit ar chadenn ! Grit ar chadenn !"

Ne gomprenent ket, neuze e lakaen anezho dre nerzh da begiñ an eil e dorn egile, ha me o tisonkañ ar c'hunujennoù lousañ a save em eñvor diouzh ar mare ma oan studier. Un nebeut paotred yaouank skañv ha kreñv a grogas d'am sikour. Ha neuze e komprenas an dud. Reiñ a raent an dorn an eil d'egile hag ober chadennoù. Ar baotred postek ha me a zal-c'has gant al labour. Sioulloc'h e teue da vezañ ar froudad. Ne oa ket mui an engroez ul loen gouez dirollet. "Ar merc'hed hag ar vugale er c'hirri-samm !" a youc'has unan eus ar baotred yaouank. Ha setu merc'hed ha bugale, douget dreist hor pennoù, o vont a zorn da zorn war-du ar c'hirri. Unan eus ar merc'hed kaset e-giz-se a stourme evel unan foll, en ur glemmichat. An ofiser polis yaouank, o tege-mer anezhi, a flouras he fennad-blev, o klask en un doare diampart he sioulaat. Tennañ a reas an ofiser yaouank e gasketenn, lakaat anezhi war he dremm dezhi, ha neuze e tarzhas da ouelañ.

Pelloc'h e oa ur froudad all o tichadennañ. Ha ni mont di, ar baotred kreñv ha me, ha dre nerzh

ar c'hunujennoù hag hor meilhoù-dorn, ober d'an dud stummañ chadennoù evit saveteiñ dezho o buhez.

Kregiñ a reas ar polis d'hor sikour.

Sioulaat a reas an traoù.

"C'hwi 'zlefe dont e-barzh ar polis, kamarad, ezhomm a zo eus paotred evel doc'h," a lavaras din ur serjant polis, o sec'hiñ e zremm gant e vouchoer goude ur pennad labour tenn.

"Trugarez. Prederiañ a rin war-se", a respontis dic'hoarzh.

Ha neuze, n'em boa ket mui c'hoant ken da vont da welout korf marv Stalin. E-lec'h mont, e skarzhis kuit gant unan eus ar baotred a oa bet o sikour ac'hanon da lakaat urzh e-touez an dud, prenañ a rejomp ur voutailhad vodka, ha mont d'ar gêr da evañ.

"Gwelet hoc'h eus Stalin ?" a c'houlennas ma mamm.

"Ya", eme-ve krenn, evit troc'hañ ar gaoz, pa oan o skeiñ ma gwerenn ouzh hini ar paotr.

N'em boa ket lavaret gevier d'am mamm. Ar pezh am boa gwelet, an dra-se oa Stalin.

Kemmañ din ma buhez en deus graet an devezh-se, ha kemmañ ma barzhoniezh ivez.

Kompren a raen na oa bremañ den ebet evit soñjal en hol lec'h, na oa bet morse den ebet. Kompren a raen e vefe dav deomp prederiañ don ha kalet... Ur santadur a giriegezh, n'eo ket evidon va-unan, met evit ar vro a-bezh, a zeuas din, ha sammet e oa va chouk gant e bouez. Ne fell ket din lavarout e

komprenis diouzhtu pegen kablus e oa Stalin. Derc'hel a raen d'ober anezhañ, mui pe vui, ur seurt den-skouer. Dianav e chome un darn vat eus torfedoù Stalin. Met sklaer e oa un dra evidon : ur bern kundennoù a oa en em skoulmet e Rusia, ha chom hep klask diluziañ anezho a vije torfed. An dra-se a soñjen diwar-benn ar varzhoniezh - diwar-benn ma barzhoniezh ha diwar-benn ar varzhoniezh dre vras.

Muioc'h eget gant forzh peseurt hini all marteze, ez eus bet gant ar varzhoniezh rusian ar menoz eus he c'hiriegezh e-keñver ar gevredigezh. Atav eo bet barzhed Rusia ur gouarnamant speredel d'o bro. Pouchkin, da skouer, hag a c'helle displegañ an trivliadoù soutilañ, a zeuas gantañ barzhonegoù-stourm eus ar re dagusañ. Skrivañ a rae :

"Pa drid ennomp karantez ar frankiz
Ha pa zouj hor c'halon enor ar vuhez,
Dav eo deomp, mignoned, reiñ d'hor bro-ni
Ar pep gwellañ a c'hello genel hor spered."

- Ul labour dispac'hel ma 'z eus unan evit araokourien yaouank Rusia er mare-se, hag ul labour c'hoazh evit Rusianed yaouank hiziv. Abeg mat o doa gwaskerien Rusia da spontañ dirak he barzhed. Aon o deus bet eus Pouchkin, aon o deus bet goude-se eus Lermontov, aon o deus bet goude-se eus Nekrasov. Ur slogan a zo bet ijinat gant Nekrasov :

"Pe oc'h ur barzh, pe n'oc'h ket
Den ho pro e rankit bezañ."

Zoken Blok, hag-eñ barrek-souezhus evel barzh ar garantez, a leze a-gostez e emc'houlenn diwar-benn ar merc'hed evit sevel e vouezh diouganus a-du gant e vro. A-benn ar fin eo Maiakovsky a roas d'an hengoun-se e stumm dispac'hel ar gwellañ :

"Evidon-me eo ar bluenn-da-skrivañ par d'ur vaionetezenn."

Evit un den eus Bro-Rusia, e son ar ger "barzh" evel ur ger "stourmer". Bepred o devez barzhed Rusia stourmet evit dazont o bro hag evit ar reizhder. Gant he barzhed eo bet sikouret Bro-Rusia da brederiañ. Gant he barzhed eo bet sikouret Bro-Rusia da stourm a-enep he zivanted.

Hag evel-se, pa c'hoarvezas da Rusia treuzañ, goude marv Stalin, ur prantad diaes en he buhez diabarzh, e voe anat din n'am boa ket ar gwir da chom da ober war-dro ma zammig liorzh japanat bihan a varzhoniezh. War ma sikour e teuas barzhed vras Bro-Rusia, diouzh o skouer e komprenis e c'hell ar varzhoniezh engouestlet bezañ ken lourennek ha forzh peseurt barzhoniezh all gant ma vo savet a wir garantez. Chom da skrivañ diwar-benn an natur pe diwar-benn ar merc'hed pe diwar-benn tristidigezh ar bed d'ur mare hag a zo kalet evit ho kenvroiz a zo un dra hogos divoral. Ha kalet e oa ar mare-se evit ar Rusianed.

Ar vedisined a oa bet harzet da geñver an "irienn" a voe lezet da vont.

Sebezet e voe an dud, dre vras e oa bet soñjet e oant kablus. Tud bro-Rusia, ken leun a fiziañs, a groge da soñjal e vez dañjerus a-wechoù kaout re a fiziañs.

Gwelet em boa falc'hun Beria, hanter-guzhet gant ur skerb gloan, peg e fri ouzh prenestr e garr-limouzin, pa veze bleniet evitañ goustadik a-hed ar riblenn-straed, hag-eñ o chaseal ur vaouez evit an noz... An den-se a save dirak tud ar bobl d'ober dezho prezegennoù fromus diwar-benn ar gounistiezh.

Un akt a reizhder eo bet ar bolod a zo bet tenet e penn Beria -met pegen diwezhat ! Siwazh, un tren a vez hogos atav war-lerc'h eo ar justis.

E Moskov e veze gwelet, o paouez distreiñ eus ar c'hampoù-bac'h, prizonidi digabluzet. Ganto e voe desket d'an dud pegen ramzel e oa bet an torfedoù hag an direizhder.

En em soñjal a rae an dud, stegnet e oant. E pep lec'h e oa santet pegen stegnet e oa an nervernoù. Ne oa ket prezegennoù Malenkov o dije gallet dienkrezañ an dud, hag-eñ un den gant un dremm maouez hag ur vouezh kempennet-aketus, oc'h ober prezegennoù diwar-benn ar gwellaennoù a oa da vezañ hepdale evit pezh a sell ouzh ar boued, an dilhad-war-c'horre hag an dilhad-dindan.

"Lakaomp e c'hellfemp lonkañ gwastilli-dienn pezh a gar, ha gwiskañ abijoù nevez, da belec'h ez aimp gant hon dilhad cheuc'h war hor c'hein ?" Fent a oa gant ar micherour a oa o vevañ en hor c'hichen.

Ar pezh a felle d'an dud eo e teufe unan bennak da gomz dezho en un doare sklaer ha sirius diwar-benn o buhez da zont. Evito e oa bet atav "ar vuhez" kalz muioc'h eget boued, ti ha dilhad. Evito, "bevañ" a oa ivez "krediñ".

Bez e oa un dra bennak a-bouez da vezañ lavaret dezho, met ne gomprenen ket c'hoazh petra 'oa, hag en em gavout a raen kollet ha luziet.

Met marteze ne oa luzierezh evel-se nemet e Moskov, er gorventenn bolitikel a save diwar emstok an darvoudoù. E don Rusia, marteze, e oa sioulder ha peoc'h-spered. Kemer a ris an tren da vont da Zima. Fellout a rae din tec'hout diouzh ma soñjoù du ha diouzh ma spont. Met ma soñjoù ha ma spont a anavezis e komzoù an ijinourien, ar skiantourien-douar a oa azezet em c'hichen en tren. Ha pa voen erru e Zima, e oa ma soñjoù ha ma spont er goulennnoù kentañ a reas din ma daou eontr-unan anezho rener strollad-kirri kêr, egile gov. Hag e oan deut-

me d'ar gêr da gaout ar respont d'ar goulenn-se !

Ar memes traoù a oa e spered an dud, e Moskov hag e Zima. Rusia a-bezh a oa ur mell spered o prederiañ, war-hed ar miliadoù miltirioù a zo etre ar Mor Baltek hag ar Meurvor Habask.

Af skeudenn a zo bet roet eus "an den Soviedel eeun" a zo ijinadenn hor c'hazetennoù. Kanet, filmet, lakaet war al leurenn-c'hoari eo bet an den eeun-se, meneget gant lorc'h er prezegennoù politikel. Met gwelout a raen pegen pell e oa e gwirionez da vezañ "eeun"...

(Ganet eo bet Yevgeny Yevtushenko e 1933. Unan eus barzhed gwellañ ar rummad yaouank. E 1963 eo bet skrivet e levr "Buhezskrid a-raok an amzer".)

Mikael BRIANT

BROC'H

(rimadell evit ar vugale vihan)

Ar broc'h a roc'h
a roc'h, a roc'h,
ken 'son ar c'hloc'h
a-us d'e c'hroc'h !
"Mil hoc'h, mil buoc'h,
gant c'hwezh o divoc'h,
'rafent ket trouz 'veldoc'h !"
'me Lan, leun a lorc'h
"Setu, mar plij ganeoc'h,
sioulait ho hun, bloc'h,
aotrou Broc'h, penn-moc'h !
Bemdez, bemnoz, kaoc'h !
N'am bez ket a beoc'h
'balamour d'ho roc'h !..."

Notennoù

"Broc'h" a dalvez kenkoulz louz, griz, bourboutenn
ha fachiri.

"Lan" a dalvez al louarn.

Mikael BRIANT

AR PESK C'HOARZHER

(kontadennig evit bugale ar skoliou-mamm troet ha kempennet diwar ar galleg)

Bez e oa tri fesketour
Ur wech bennak war an dour.
Da besketa 'oant aet seder
Da besketa ar pesk c'hoarzhher !
Ar pesk paket ar c'hentañ
'Oa ul lunedoù gantañ
Hennezh 'n 'oa daoulagad glaswer
Met ne oa ket ar pesk c'hoarzhher !
An eil pesk 'zeuas ganto 'oa ken kaer ha ken faro
Ken e kredjont, 'vel gwir-bater,
O doa tapet ar pesk c'hoarzhher !
Un deiz, avat, e krogjont
'N ur pezh loen eus ar mor don.
Ar pesk bras, kerkent m'o gwelas,
E-leizh e galon a c'hoarzhhas !

C'hoarzhin a reas kement
Ma tiskrogas dioutañ 'n higenn !
Setu penaos ar pesk c'hoarzhher
'Reas goap ouzh an tri c'homper !

Dylan THOMAS

UN DRO E TI TAD-KOZH

E-kreiz an noz e tihunis : va huñvre a oa bet leun a skourjezoù hag a gerdin-laso ken hir hag erevent, a girri stlejet gant kezeg pennfollet a-hed gwenodennoù-krap ar menez, a redadegoù diskiant a-dreuz parkadoù kaktuz. Hag e kleven an den er gambr e-kichen o youc'hal a-bouez e benn "Heidi" ! Ho !" hag o trevezañ galoupadeg ur marc'h dre stlapañ e deod ouzh e staoñ.

Ar wech kentañ e oa din dont da chom da di tad-kozh. Pa oan pignet er gwele en doa ar plañchod skrignet evel logod, ha skrignet o doa al logod e-barzh ar mogerioù evel koataj a vije bet tud o vale warnañ. An hañv e oa, ha dous e oa an noz met bez e oa bet rideozioù o stlakañ ha brankoù o stokata ouzh ar prenestr. Sachet em boa ar pallennoù dreist ma fenn, ha nebeut goude e oan o youc'hal hag o varc'hegañ evel en ul levr.

"Ho, goustad, ma laboused !" a vleje tad-kozh. Yaouank ha kreñv oa e vouezh da glevout, trouz ur mell galoupadeg a ouie ober gant e deod ha deut oa e gambr da vezañ ar pradeier bras. Soñjal a ris e oa dav din mont da welout hag-eñ ne oa ket klañv, hag-eñ n'en doa ket peget an tan en e zilhad-gwele, rak lavaret he doa din ma mamm e veze kustum da lakaat tan war e gorn dindan ar pallennoù ha, gant-se,

mont buan da sikour ma santen c'hwez ar maged en noz. War begoù ma zreid ez is, e-kreiz an deñvalijenn, betek dor e gambr, o vont a-daston a-hed ar pezhioù-arrebeuri hag o lakaat ur c'hantolor da gouezhañ gant ur mell trouz. Ha me o welout goulou en e gambr, e pegas ar spont ennon ; digerif a ris an nor evit klevout tad-kozh o veogal "Hei-do !" ken kreñv hag ur c'hole-tarv gant ur c'horn-mouezh.

Sonn en e goañvez e oa en e wele, o vranselet a gleiz hag a zehou evel pa vije bet ar gwele war un hent skosellek ; kornioù skoulmet ar pallen diwar-c'horre a oa dezhañ rañjennoù ; e varc'h diwelus a oa er skeud, en tu all d'ar c'houlouenn. War-c'horre e roched-noz flanel en doa gwisket ur chupenn ruz gant bontonoù kouevr ken tev ha krañ. Forniad leun-barr e bibenn a yae goustad da ludu, heñvel ouzh ur berniad foenn bihan e penn ur vazh. Pa welas ac'honan, e lezas e rañjennoù da gouezhañ, glas ha sioul e zaouarn war e ballenn, chom a reas ar gwele a-sav war un hent eus ar c'hompesañ, paouez a reas e deod d'ober trouz, hag e teuas ar c'hezeg da harpañ goustadik.

"Un dra bennak a c'hoarvez ganeoc'h, tad-kozh ?" a c'houlennis, daoust na oa ket peg an tan en dilhad-gwele. E sked ar c'houlouenn e oa e zremm evel ur c'hozh plueg-treid takonet, spilhennet en e sav war an aer du, ha tammiket holl gant blev-gavr.

Ur sell dinoaz a begas ouzhin. Neuze e c'hwezhas e-barzh e bibenn, o lakaat fulennoù da nijal e pep lec'h, hag oc'h ober er gorzenn ur seurt c'hwitelladenn c'hleeb, evel pa vije bet o c'hervel ur c'hi ; ha goude youc'hal : "Paouez d'ober goulennou !"

Hag a-benn ur pennad e lavaras, gwidreüs :

"Huñvreoù fall a zeu dit a-wechoù ?"

"Nann", emezon.

"O geo ! Huñvreoù fall az pez !"

Ha me displegañ e oan bet dihunet gant ur vouezh o youc'hal war gezeg.

"Petra 'lavaren dit ?" emezan. "Re a zebrez ! Piv biskoazh en deus klevet komz eus kezeg en ur gambr ?"

Furchata a reas dindan e c'houbenner, tennañ er-maez ur yalc'had vihan a oa pezhioù-moneiz o titirinat enni, aketus e tiskoulmas al lasennoù. Lakaat a reas ur pezh aour em dorn : "Ez da breñañ ur wastell", emezañ. Trugarez ha nozvezh-vat a lavaris dezhañ.

Ha me deut en-dro d'am c'hambur, hag o serrañ an nor, e kleven e vouezh o youc'hal laouen "Hei-do ! Hei-do !" hag ar gwele o sklokal war an hent.

Da vintin e tihunis e-kreiz un huñvre a oa leun a gezeg pennfollet o c'haloupat a-dreuz pradeier strewet warno pezhioù-arrebeuri, ha leun ivez a bikolioù tud koumoulek o c'haoliata c'hwec'h jav war un dro hag o skourjezañ anezho gant dilhad-gwele tanflammet. Ouzh taol e oa tad-kozh, evit an dijuni, gwisket e du penñ-da-benn. Goude debriñ setu eñ da lavarout : "Nag ur barrad-avel 'zo bet en noz paseet !" hag ez eas en e goazez en e gador-vrec'h 'tal an oaled evit ober moudennoù glaou ha pri da lakaat en tan. Goude-se e kasas ac'hanon gantañ da vale, treuzet e voe ganeomp kêriadennig Johnstown ha mont neuze da bourmen er parkeier war-du Llanstephan.

Bez e oa un den gant ur c'hi levrant bihan : "Na brav an amzer er mintin-mañ", emezañ, a-raok mont pelloc'h, ken treut hag e gi, dre greiz ur c'hoadmed n'en dije ket dleet mont e-barzh en abeg d'ar

panelloù-difenn. Ha tad-kozh lavarout neuze : "klevet ac'h eus peseurt anv en deus graet diouzhit ? Aotrou Thomas !"

Ha ni tremen dirak tiez bihan, hag an dud harpet war ar gloued da lavarout da dad-kozh pegen brav e oa an amzer er mintin-se. Ha ni treuziñ ur c'hoad leun a bichoned : pa savent a-herr war-du kern ar gwez, e torrent ar bleñchoù gant o divaskell. Ha setu tad-kozh, e-kreiz komzennoù sioul hag evurus an dud ha nijadennoù flour ha lent al laboused, da lavarout, evel pa vije bet o c'hervel un den all e penn all ur park : "Ha m'az pije klevet ar c'hozh laboused-se e-kreiz an noz, az pije c'hoazh dihunet ac'hanon da lavarout e oa kezeg o redek e beg ar gwez."

Goustadik e teujomp en-dro d'ar gêr, rak skuizh e oa tad-kozh, ha gwelet e voe an den treut o tont a gammedoù bras er-maez eus ar c'hoad difennet gant ur c'honikl e pleg e vrec'h, dalc'het gantañ ken dous ha ma vije bet brec'h ur plac'h en ur vilgin domm.

An deiz eil-diwezhañ a-raok din mont kuit, e voen kaset da bourmen da Llanstephan en ur garriolenn plac'h yaouank kozh stlejet gant un tamm poney bihan gwan ha treutik. Soñjet e vije bet e oa tad-kozh o vleniañ ur bizon, ken start e talc'he ar rañjennoù, ken gouez e strake ar skourjez, ken spon-tus e sakree ouzh ar baotred vihan o c'hoari war vord an hent, ken start e oa rampet e zivesker en e heuzoù-ler, ken fonnus e vallozhe nerzh diaoulek ha pennegezh e damm poney distabil.

"Taol evezh, ma faotr !" a youc'he bewech ma teuemp d'ur c'horn-tro, hag e sache, hag e frap, hag e tilamme, hag e tic'hwez, hag e heje e skourjez evel ur c'hleze kaoutchoug. Ha goude ma oa en em

stlejet, kamm-digamm, ar poney paour en tu all d'ar c'horn-tro, neuze e troe tad-kozh war-du ennon, hag e lavare, o tianalat hag o vouc'hoarzhin : "Deut omp a-benn eus hennezh c'hoazh, ma faotr."

Ha ni erru e kêrig Llanstephan e laez ar grec'henn, e lezas tad-kozh ar c'harr dirak ostaleri an "Edwingsford Arms" hag e reas flourig d'ar poney war e fri, o reiñ dezhañ un tamm sukr : "Ur paour kaezh poney bihan n'oc'h ken, Jim ha dav deoc'h stlejañ tud ponner eveldomp", emezañ.

Ur mell banne bier ken kreñv a yeas gantañ, me a voe graet din ur banne limonad, hag e paeas an Itron Edwingsford gant ur pezh aour tennet eus ar yalc'had titirinus : hi a c'houlennas penaos oa e yec'hed hag eñ a respontas e oa gwelloc'h aer Llangadog evit ar skevent. Mont a rejomp da welout ar vered hag ar mor, ha goude-se chom azezet ur pennad er c'hoad anvet ar Bizhier, ha mont en hor sav war al leurenn e-lec'h ma vez graet kanadegoù d'an hañv evit an douristed, hag e-lec'h ma vez anvet da vaer, bloaz goude bloaz, inosant ar gêriadenn. Chom a reas tad-kozh a-sav dirak ar vered, ha dreist ar glouedenn houarn e tiskouezas din gant e viz ar mein-bez gant an aelez kizellet warno hag ar paour kaezh kroazioù koad. "Bez e ranker bezañ sot evit chom gourvezet aze", emezañ.

Evel tud foll e rejomp hent d'ar gêr ; deut oa Jim da vezañ ur bizon gouez adarre.

Diwezhat e tihunis ar mintin war-lerc'h. Dre va huñvre em boa gwelet bagoù-dre-lien ken hir ha listri treuzatlantel o verdeiñ e-tal Llangadog ; hag e Koad ar Bizhier, lazoù-kanañ aelez gwisket gant saeoù hir gwenn an drouized ha chupennoù ruz o bon-tonoù kouevr, o kanañ kenavo d'ar vartoloded. Ne oa ket tad-kozh ouzh taol evit an dijuni. Abred e oa savet. Mont a ris da vale dre ar parkeier,

ganin ur flech nevez, hag e tennis mein war skreved Towy ha brini ar presbital. Tomm e c'hwezhe an avel eus ar c'hreisteiz. Diouzh an douar e save ul luga-chenn vintin, pignat a rae e-touez ar gwez ha kuzhat al laboused trouzus. El latar hag en avel e nije skañv ma mein bihan, evel kazarc'h en ur bed eil-pennet. Ne voe labous ebet o kouezhañ.

Terriñ a reas ma batalm, hag e teuis d'ar gêr a-benn pred kreisteiz dre greiz liorzh-avaloù ar person. Ur wech, en doa kontet din tad-kozh, en doa ar person prenet tri houad e marc'had Carmarthen, ha graet ur poull-dour evito e-kreiz al liorzh ; int, avat, oa aet, kamm-digamm, da neuñv er san a oa dindan dirioù an ti, hag aze e choment hed an deiz da gaketal. Pa voen erruet e penn gwenodenn ar verjez, e sellis dre un toull er c'harzh, hag e welis en doa toullet ar person un hent dindan zouar dre greiz al liorzh roc'hellek a oa etre ar san hag ar poull, ha lakaet ur skritell skrivet sklaer warni : "D'ar poull-dour".

Dindan an dirioù e oa c'hoazh an houidi o neuñv.

Ne oa ket tad-kozh er gêr. Mont a ris el liorzh, ne oa ket tad-kozh o sellout ouzh ar gwez-frouezh. Choual a ris d'un den a oa er park en tu all d'ar c'harzh, harpet war e bal : "N'hoc'h eus ket gwelet ma zad-kozh er mintin-mañ ?"

Ne baouezas ket da dreiñ e zouar, respont a reas dreist e skoaz : "Eo, e chupenn ruz oa gantañ war e gein".

En ti kichen e oa Griff an troc'her-blev o chom. Gervel a ris anezhañ dre an nor digor : "Aotrou Griff, n'hoc'h eus ket gwelet ma zad-kozh ?"

Dont a reas an troc'her-blev e toull e zor, war gorf e roched.

"E chupenn wellañ zo gantañ," eme-ve. Ne ouien ket ha pouezus e oa, pe get, met ne veze ar chupenn-se gant tad-kozh nemet da noz en e wele.

"Hag-eñ eo bet ho tad-kozh e Llanstephan ?" a c'houlennas an Aotrou Griff, chalet e vouezh.

"Dec'h eo bet di gant ar garriolenn," eme-ve.

Buan ez eas en-dro e-barzh e di, hag e klevis anezhañ o komz e kembraeg, ha ken buan all e teuas er-maez, e saro gwenn war e gein, ha gantañ en e zorn ur vazh roudennet lies-liv. A gammedoù bras e tiskennas gant ar straed, me o redek en e gichen.

Chom a rejomp a-sav dirak ti ar c'hemener. "Dan !" a youc'has, ha dont a reas Dan er-maez eus ar prenestr e-lec'h ma oa koañzezet evel ur beleg indian gant un tog-meloñs war e benn. "Lakaet en deus Dai Thomas e chupenn," a lavaras an Aotrou Griff, "ha bez ez eo bet e Llanstephan."

Amzer d'ar c'hemener klask e borpant, e talc'has an Aotrou Griff da vont war-raok. "Will Evans", a c'halvas dirak stal ar charpantour, "bez 'eo bet Dai Thomas e Lalstephan ha lakaet en deus e chupenn."

"Mont a ran diouzhtu da lavarout da Vorgan", eme gwreg ar charpantour eus kreiz teñvalijenn ha mozho-liadeg ar stal-labour.

Chom a rejomp a-sav dirak ti ar c'higer ha dirak ti an Aotrou Price, hag e pep lec'h e reas an Aotrou Griff e gemmennadenn evel un embanner-kêr.

En em vodañ a reas an dud war blasenn Johnstown. Dan ar c'hemener oa deut gantañ e varc'h-houarn, an Aotrou Price e garriolenn vihan hag e boney. An Aotrou Griff, ar c'higer, Morgan ar charpantour ha me a bignas e-barzh an tammig karriolenn, ha ni en hent a-biltrotig war-du kêr Carmarthen. Er penn kentañ e oa ar c'hemener, o seniñ kloc'h e varc'h-

houarn evel pa vije bet an tan pe al laer un tu bennak, hag ur vaouez kozh, en he sav dirak klouedenn he liorz, a repuas d'ar red e-barzh he zi evel ur yar a vije bet taolet mein warni. Ur vaouez all a hejas ur mell mouchouer flamm.

"Da belec'h 'maomp o vont ?" a c'houlennis.

Ken meurdeus e oa amezeien tad-kozh hag an dud war an oad a weler, gwisket en o levitennoù hir hag o zokoù du, o kildreñ e-tal ar blasenn pa vez foar. Un hej a reas an Aotrou Griff d'e benn ha lavarout stristidik :

"Oan ket o c'hortoz kement-se adarre eus perzh Dai Thomas."

"Dreist-holl goude ar pezh 'zo c'hoarvezet ar wech diwezhañ," eme an Aotrou Price kent trist all.

Derc'hel a rejomp da vont war-raok, pignat gant poan Constitution Hill, diskenn a-dizh hag a-storlok Lammas Street, hag atav e sone ar c'hemener e gloc'h; gant ur youc'hadenn e redas kuit ur c'hi a-zirak e rod. Ha ni o vont, a-stlak hag a-strak hor rodoù, gant ar straedoù pavezet a ya war ziribin betek pont an Towy, e soñjen em zad-kozh gant e veajoù-noz trouzus a lakae ar gwele da vrafsellat hag ar mogerioù da grenañ, hag e welen e chupenn ruz hag e zremm-takonet a dachoù-blev o vousc'hoarzhin e skleur ar c'houlouenn. Ar c'hemener dirazomp a reas un hanterdro war e zibr, trantellat ha risklañ a reas e rodoù : "Gwelout a ran Dai Thomas !" a youc'has.

Erruout a reas ar garriolenn war ar pont, hag e welis tad-kozh eno : e goulou an heol e luc'he bontonoù e chupenn, bez e oa warnañ e otoù sul strizh du, hag un tog kern-uhel, poultrennet-holl, am boa gwelet en un armel er c'hrignol, hag ur sac'h-beaj ler kozh a oa gantañ en e zorn. Stouñ a reas

dirazomp d'hor saludiñ. "Devezh mat deoc'h, Aotrou Price," emezañ, "hag Aotrou Griff hag Aotrou Morgan hag Aotrou Evans". Ha din e lavaras : "Devezh mat, paotrig."

Sevel a reas an Aotrou Griff beg e vazh livet war-du ennañ.

"Ha petra 'soñj deoc'h emaoe'h oc'h ober war bont Carmarthen e-kreiz an endervezh, gant ho chupenn wellañ hag ho tog kozh ?" emezañ rust e vouezh.

Ne reas tad-kozh respont ebet, met lakaat a reas e benn a-gostez, troet ouzh avel ar stêr, ken e fiñve hag e tañse e dammig barv evel pa vije bet o komz, hag e sellas ouzh paotred ar c'horakloù (°) o vale a-hed ar c'hlann, heñvel ouzh baoted.

Sevel a reas an Aotrou Griff adarre e vazh troc'her-blev. "Ha da belec'h e soñj deoc'h emaoe'h o vont gant ho sac'h-beaj kozh ?" emezañ.

"D'ar vered da Llangadog emaoe o vont", eme tad-kozh, "da vezañ douaret." Hag e talc'he da sellout ouzh ar c'horakloù o tiskenn a-ruz d'an dour, hag ouzh ar skreved o youc'hal o c'hlemmadennoù euc'h ar stêr leun a besked ken c'hwerv ha ma klemme an Aotrou Price :

"Met n'oc'h ket marv, Dai Thomas."

Ur pennad e chomas tad-kozh d'en em soñjal. Ha neuze e lavaras : "Un dra sot eo bezañ gourvezet

(°) Ur vag graet gant gwial, pe tammoù koad, stegnet warno krec'hin (en amzer gozh) pe lien godronet (en amzer vremañ) eo ar c'horakl. E Kembre eo ront o stumm, en Iwerzhon eo lemm o daou benn.

marv e Llanstephan. Plijus eo an douar e Llangadog ; eno e c'hellit fiñval ho treid hep lakaat anezho er mor."

Grønnet e voe gant e amezeien. Hag int lavarout :

"N'oc'h ket marv, Aotrou Thomas."

"Ienaos neuze e c'hellfec'h bezañ douaret ?"

"N'eus den ebet o vont da zouarañ ac'hanoc'h e Llanstephan."

"Deuit d'ar gêr, Aotrou Thomas."

"Ur banne bier kreñv a vo evit merenn-enderv."

"Ha gwastilli."

Met sonn ha reut e chome tad-kozh war ar pont, start e talc'he d'e sac'h-beaj, peget e chome e zaoulagad ouzh ar stêr hag ouzh an oabl, evel ur profed na oar ket petra eo an arvar.

(Troidigezh Herle DENEZ)

Jakez-Erwan MOUTON

HAG E C'HOARZHENT

Hag e c'hoarz hent dirak ar skinwel
en ur welout an indian "made in Hong-Kong"
gant pluñv sintetek en dro d'e benn

Hag e c'hoarz hent
eñ, e fas breinet gant goulioù
int, ar vugale gant tan an dorzhellegezh en o skevent
hi, e wreg lart gant he beg rastell-doull

Hag e c'hoarz hent ken e c'hoarz hent
evel e c'hell c'hoarzhin un indian
p'en deus lonket dour-tan pe "eïolt"

Er maez e lugerne al loar drist
war al lastez-tiez
kantren a rae ur c'hi e touesk al loustoni
plegañ a rae an avel gwez treut an tachad gwarezet

Zaig Latiner

SIZHUN FASK

Ar gêr,
Mogeriou mopedek
Trist
Ur bern tud
Pep hini
E-unan,
Pellwell e pep ranndi
O tirollañ
Loustoni ur sevenadur
Brein,
O tiskouez ar brezel,
An naon,
Ar re vras eus ar bed,
O komz eus broioù estren
En ur yezh estren.
Ha ni.
Fellout a ra deomp stourm,
Stourm a-enep ur Bed
'Lec'h ma z'eo ar mor du
'Lec'h m'eo kuzhet an heol
Gant moked an uzinoù.
'Lec'h 'vez ar re yaouank leun a zispi.
Dispi o komz ur yezh ha n'eo ket o yezh
O servij an drevadenourien
O vevañ mezhek-mezv deiz goude deiz
Nemet dispi
Ha mez h.

War ar maez,
Bleunioù livet splann,
Un nebeut tud yaouank
O tañsal
A-gevret...
Ton gavotenn, ton fisel, an-dro
Ha c'hoazh...
Ur vombard laouen
Hag ur fleütig iwerzhonek skañv
A son,
Sklaer en aer digoabr
Eeunder, sklerijenn,
Unaniezh an den gant an douar
Mouezhioù, c'hoarzhadennoù
A sav e pep lec'h
Pell eus an uzinoù
Pell eus ar gêr
War ar maez
Dieub.

(1974).

Kristian GIRAUDON

BEZ' ON BET

An noz a oa o tiskenn goustadik war ar parkeier
hag an heol a oa aet da guzh a-dreñv ar menezioù.

Sioul pep tra. En em vodet 'oa an holl e sal vras
ar maner gwenn. Laouen e oan-me, koulskoude e seblante
din bezañ ponner an aer. Pep hini a c'hortoze un
dra bennak na zeue ket.

Deut e oa an traoù da vezañ poanius-meurbed. Tud
'zo a oa krog da leñvañ didrouz. Ponneroc'h-ponnerañ
an tommder.

A-daol trumm e lugernas ul luc'hedenn wenn hag
e krogas an tangwall en enez. Diouzhtu e ruzias ar
menezioù gant ar flammennoù uhel hag an holl d'ar
red betek an aod, ha da lammat er bigi.

Splujadennoù, treluc'h ha trelat, difronkadennoù
mouget e spoum an tonnoù, garmoù douget kuit gant
ar barrad-avel glebor, yenijenn, strink an dourioù.

Dihuniñ a ris gant flourad an heol tomm war ma
c'horf yen, brañsellet ar vag war gein ar mor glas.

Ma unan e oan en ec'honder an doureier. Tra war
wel. Nemet un dremmwel a wagennoù fiñv-difiñv.

Den war wel. Aet kuit ar re all. An enez ne oa
mui nemet un huñvre marzhus damziverket eus ma
eñvor. E pelec'h ar re a garen ? Nijet holl kuit...

O prederiañ 'oan evelse, luskellet gant an tonnoù
pa verzis skleur un aod teñval o sevel fraezh war

an dremmwel.

Hec'h-unan e yeas ar vag trema an aod. A-feur ma tostaen e c'hellen merzout un tornaod uhel, geot ha bleunioù warnañ. Serzh a-walc'h e oa. Evned mor gwenn a droidelle tro-dro d'ar vag.

Gant souezh e verzis ur skalier benet er maen. Rekas ar mor a darzhe war ar reier du. Pignat a ris gant an diri gleb ha risklus. Bezhin glas ha ruz stag outo a save hag a ziskenne oc'h heuliañ chal ha dichal an dour glas.

A-feur ma pignen e welen ur vrumenn wenn ha skañv o tiskenn war ar mor.

Kuzhet e oa an heol. Pa tegouezhis en nec'h e voen pleget gant an avel yen a c'hwezhe taer. Klask a ris mont war-raok memestra.

Diaes e oa din kavout ma hent. Kerzhout a ris pell amzer dindan ar glav, gleb-teil 'oan ha skuizh-marv pa erruis en ul lochenn-plouz e gwasked un draonienn.

War ar raden e c'hourvezis. An noz en em skuilhe war ar bed nevez-se. Warlerc'h buhez poanius ar bed kentañ ha burzhud an eil bed, e krogen gant an trede bed nevez flamm, kevrinus ha disheñvel.

Ur gouel a gouezhas war ma daoulagad. Ne c'hellan ket anzav pegeit amzer e chomis astennet, diemskiant.

Ur stivell o vourboulhat e disheol gwez glas-mouk, laboused o richanañ, am lakaas da zihuniñ. An heol a bare en oabl.

N'eo ket sevel a ris met nijal kentoc'h. N'am boa ket mui a gorf. Echu gant ma fenn ponner ha ma izili hebleg. Sioulded ar spered a rene ma boud adal vremañ.

Ne oan ket staget ken ouzh an douar hag e c'hellen

sevel en aer hervez ma c'hoantoù.

Douget e vezen gant an avel foll hag e troen hag e tistroen skañv ha sart. En em santout a raen ledantre, mentet bras hag hir. Kemmesket e oan gant an hollved. Nijal a ris pell amzer ken eürus e oan.

A-benn nebeut e santis speredoù all tro-war-dro. Un doare tredan hon servije da gaout darempredoù. Galloud a ris anaout Gwalldan, ma c'heneil, ha tud all a lugerne nerzh ha talvoudegezh o ene. Liammet mat e oamp holl hag e nijemp dibaouez e-mesk braven-tez ar bed-se.

O tostaat ouzh ul lenn vras e verzis e oa posubl din ivez sankañ en dour. Splujañ a ris enta ha -peseurt burzhud- skleurioù an heol a lintre e donderioù dour al lenn. Ne oan ken nemet ur boud-spered, un emskiant dieub ha bev.

A-daol-trumm e welis an heol o treiñ teir gwech warnañ e-unan hag o vrasaat. Trellus oa e sklerijenn. Tostaat a rae ouzh an douar.

Ar mor a savas kerkent gant koummoù ramzel a islonke ar bed. Pep tra a voe beuzet ha ne weled nemet ec'honderioù divent a zour boull.

War wanaat ez ae an heol ha buanoc'h-buanañ e steuzie en neñv teñval. Du eo ar bed bremañ. Du-pod.

Pep steredenn a oa mouget he fulennoù. Ne glevet nemet strink an dourioù e pep lec'h.

Setu ma krog pep boud da vervel. Pep emskiant en em deuz e dour doueel fin ar bed.

Santout a ran, me hag a zo o lakaat war skrid emdroadur ha tonkad hor bed. Santout a ran eo tost ouzhin c'hwezh c'hwerv an ankou ; goustad e tosta,

didruez... Pignat a ran, divrall war e garr. Gwigou-
rat spontus a ra ar rodoù ha setu ma kas ac'hanon
en islonk bamet ar bed all. A bep tu ne welan ken
nemet dourioù a lamm, a strink gant un tousmac'h
hagr-hagr.

A-feur ma tiskennan en teuzadur-mañ e santan ma
nerzh o vont da goll, an noz o tiskenn goustadik
war zouareier ma emskiant, ar c'houisk o sevel da
virviken em ene... Setu ma teuzan... Ne vezin ket
ken... Bez' on bet...

Y. D. OLIER

Un neudenn a zo stegnet
etre menez du ha menez gwenn,
un den warni 'zo azezet.
Skrivañ a ra ur barzhoneg.
Tud a zo pennfollet :
" Sellit un den,
a-us ar c'houmoul,
emañ o vont da gouezhañ,
emañ o vont da gouezhañ ".
Met eñ, ne wel den ebet,
skrivañ a ra ur barzhoneg,
azezet eo sioul.
An avel a flour anezhañ.
Sevel a ra e benn
troet e sell war-du an heol
o klask an awen.

Tud a zo pennfollet :
" Sellit un den,
tost e-kichen an heol,
emañ o vont da gouezhañ
emañ o vont da gouezhañ ".
Hag a daol trumm
e kouezh.

E gorf a nij
'vel un delienn varv.
Torret e benn, diflaket e gorf.
Un nebeut a huñvre c'hoazh
en e zaoulagad.
An dud a lavar :
" Un den a zo marv ".
Nann !
Ur barzh a zo marv.

(Roazhon 3/6/73)

Y. D. OLIER

Ha te
Plac'hig,
Noazh da gorf ganit
Ha brav.
Da vlev
Ael dousik,
Hag an avel.
Nij
Plac'hig
Skañv da gorf ganit
Ha skedus.
Da zaoulagad,
Mari-Vorgan,
'Vel ar meurvor
A gas da Dir-na-Nog.
Un oabl a vor ez out.
Ankounac'haat a ran piv on
o vont ouzh da heul.
O te !
Mil aon war va spi,
Pell da gorf ganit.
Lefñañ a ran
Hag ur vag war va daeroù
Am c'has d'ar follentez.
Ha te
Plac'hig !
Frouezh va spered meur livet
Bravoc'h 'out eget biskoazh.

(Roazhon, 23/7/1973)

Andrev KORNEG

WAR DREUZOU AR VERED

Ehanet en deus kloc'h bihan an iliz da vrallañ ar glas. Koumoul gourdrouzus a red en oabl, hemolc'het gant avel griz miz Kerzu. Un niver bras a dud, mut ar pep muiañ anezho, brezhoneg chuchumuchu gant ar re all, a zo o heuliañ korf ma mamm-gozh, marv daou zevezh 'zo, evit ambroug anezhi d'he demeurañ diwezhañ. A gammedoù hir, pounner ha dibres ez a an amheuliadeg. Tud eus war ar maez, holl kerent pe vignoned ar familh. Gant ma zud e penn a-raok emeon, o magañ soñjoù dre ma kerzhomp.

Dont a ra soñj din, pa oan c'hoazh ur bugel, ez aen alies da weladenniñ Jos, ar botaouer koad. O chom e oa tost d'hon ti, daou c'hant metr pelloc'h, e penn ar wenodenn a gildroenne ouzh tor ar grec'henn. Ne oa ket pell din tizhout e lochenn. Klevout a raod stok boud ar vouc'hal war ar c'hoad fresk, ingal, o tisteurel e heklev a-us d'ar vouc'hig, betek penn all an draonienn.

Ne oan ket evit distag daou c'her brezhoneg da heul d'ar mare-se. Ur wech, am eus soñj mat c'hoazh, am boa touet dezhañ :

"Pa vin bras, e teskin brezhoneg."

Chomet e oa ar vouc'hal un eilenn muioc'h en aer, a-raok diskenn pounner, en ur lakaat ar goadenn da darzhañ. An den kozh a oa sabatuet : deskiñ brezhoneg, ha da ober petra ? en doa soñjet outañ e-unan. Evelato, n'en doa lavaret ger. A-dra-sur,

daoust na oa seurt komzoù nemet diotachoù ur bugel e tridas kalon ma mignon rak bev e oa c'hoazh en e spered eñvor ar gevredigezh hollvrezhonek, e oa e ene ken sioul ha ken diskuizh ha ken brav enni. Ha setu ma teue an denig-mañ da lavarout e felle dezhañ deskiñ ur yezh kondaonet da vervel e spered tout an dud !

Dalc'het am boa d'am ger. Tri bloaz a oa dija tremenet abaoe edon kroget da zeskiñ brezhoneg. Neuze ez eas ma mamm-gozh da anaon.

Komzet e oa galleg hepken em familh ; setu perak, kement taol ma teuen da di ma mamm-gozh e oa brezhoneg etrezomp, daoust deomp bezañ implijet galleg hepken a-raok. Hi, ampart kenañ war rannyezh Langolen, ha me, dister ma anaoudegezh, "tamm kemener war ar vicher" ma oan, e giz ma lavare-hi. Mes mont a rae war wellaat ma c'haoz memestra, tamm ha tamm. Derc'hel a raen soñj eus he c'hontadennoù dreistholl : perak n'he doa treuzet ar vosenn roudoù Pont ar Gwenn etre Elliant ha Langolen ; perak ivez e vez lavaret pas chom re war-lerc'h ar re all en henchoù meinek ha teñval menez Kerganabenn.

Lakaat a raen e-barzh ma fenn ur bed kevrinus, a vije bet dleet kontañ anezhañ din em bugaleaj. Da grouadur bihan e teuen en-dro, en ur selaou anezhi, seul vui ma oa tost ouzhin ha kuzh an hollved ez aen ennañ. Merkout a ris en em gaven kalz muioc'h em aes goude-se, bodet ennon ma c'horf ha ma ene, adkavet goustadig. Ha setu ma kouezhas mamm-gozh klañv, kaset d'an ospital ha degaset d'ar gêr daou viz war-lerc'h da vezañ douaret.

P a errujod war dreuzoù ar vered, en ur deurel ur sell war zremmwel digompes ar maezioù, e verzis ma ene o teuziñ er gweledva. Eus hevelep danvez eget an douar-se, ar gwez-se, an dud-se en-dro din en em gaven. El lec'h-se ma renoz ar re varv ennañ,

e tizolois ma feurheñvelder.

Digouezhet e-kichen ar fos e silas an touller-bezioù div gordenn dindan an arched. Un den e pep korn ha setu ma krogas da vont d'&n traoñ. Un tamm eus ma ferson a zistage diouzhin hag a ziskenne gant an arched ! Ya, deut e oan da zaou interamant ha n'eo ket da unan. Torret e oa bet ar chadenn etre ar rummadoù. Petra am boa bet amzer da adkavout gant ma c'har-kozh diwezhañ ? Marv e oa ar re all pell 'zo dija. Tri bloaz eus ma buhez gwirion ha setu holl !

Ya, deut e oan ivez da interamant ma boud yezhel ha sevenadurel : douaradur ma ene.

Ur garrezenn a sklaerder a zeuas war wel e-touez ar c'houmoul o tec'hout. Em c'halon e live un trivliad nevez, ma c'hlac'har o reiñ dezhañ un doare lemm ha skiltr : kounnar e oa.

Tereza

DOURIU MOREDET

Ne blij ket din an dourioù teñval
Difiñv
Dilavar evel meleziourioù distaen
O serrifñ en o sioulder
Ponner
Sekredoù dianzav
O buhez isdouarel.
Bed kloz
Bed du
Preñved dall
Euzhviled mut
Hollved ar marv
Disklerijenn.

Lufrennaouiñ 'reont dindan heol an hañv
Diseblant.
Ne vezont ket tizhet gant e wrez.
Digemm, galloudek
E c'hortozont an noz
An deñvalded gant he rin
Gortoz a reont ar mare kevrinus
Ma teuio freskder an noz
Da gejañ gant yenijenn
O mougevioù teñval
Ar mare tec'hus
A-boan heverz
Ma teuio ar bed bev

O vougañ e stered
Da stouiñ warno, mezevellet
Evit gwelout o sevel eus an donderioù
Un nebeut klogorennoù didrouz
Ha gorrek
Anal ar skorn-grec'henn
Kuzhet aze,
Dindan meleziour dilavar
Dourioù an noz.

Arturo CAMPION

TABOULINER DIWEZHAN ERRAONDO

Bannoù heol ar beure a skuilhe ur sklerijenn aour war gorf teñval Tetricapolis-Alemanica : un heol vae laouenaet gant geiz an neizhi ha c'hwezh-vat ar bleu-noù.

Ken sart hag an heol hag al laboused e oa Pedro Fermin Izko o tigêriañ dre zindan porzh Sant-Nikolaz. An hiniennoù a gave war e hent a droe o fennoù gant ur beragenn. Kalabousenn, spadrilhoù ha dremm Pedro Fermin oa re ar vro, stumm e wiskamant avat, ha liv an danvez anezhañ a roe dezhañ doare un dia-veziad, doare ur c'houer eus ar broioù pell. An dud avat, a oa sachet o evezh, dreist pep tra, gant ar c'hwitell hag an daboulinig a oa istribilhet ouzh e gerc'henn.

" Sell aze ur paotr kozh laouen !" a lavare pe a soñje an dremenidi.

Rak kozh e oa Pedro Fermin, ha koshoc'h eget ma vije bet kredet d'an taol lagad kentañ. Anat oa ar gozhni diouzh roufennoù an dremm divarv, ar genou peuz-dizant gant e vuzelloù sanket e-barzh, ha blevennoù gwenn ar penn disto. Hogen ne boueze ket ar bloavezhioù war an divskoaz chomet sonn, ha n'eo ket bet hualet ganto an divhar mibin, na dilufret sell glas an daoulagad bihan, na gwasket anal ar bruched, na direizhet lammoù ar galon.

Dougen a rae ur pakadig dilhad a ispilh ouzh ur vazh hag un disklavier en e zorn dehou.

Pet bloaz en doa ? *Trugoi ta amar eta...* (dek ha tri-ugent hag...) en dije respontet e yezh-e-gavell, an hini nemeti a deue gantañ a zoare. Ar bloazioù skoachet dindan ar stagell *eta* (hag) a c'houlenne ur gont diaes ha skoazell eñvorioù dianket : da lavarout eo ul labour dic'hounid ha skuizhus. N'oa nemetañ o c'houzout talvoudegezh an *amarrekos*, ha gouzout a rae difazi n'oant ket pignet c'hoazh evitañ betek eizh.

Anaout a rae ivez eeun-hag-eeun niver ar bloazioù en doa tremenet en Amerika, hag e oa hanter-kant anezho, abaoe an devezh ma oa bet serret e zaoulagad gant e dad ha mestr-soner, Martin Izko, *tchuntchunero* pe dabouliner an draonienn. Kerkent ha kaset an tad d'ar vered e oa divroet ar mab du-hont diouzh e vorc'h zister, rak ne felle ket dezhañ mont da zoudard dindan Carlos V pe Maria-Cristina.

Hanter-kant bloaz ! Luc'hedenn hañv tec'het dillo, bomm-nij sparfel, mare hir er vuhez berr, teuzet en islonk distrad an amzer. Hanter-kant bloaz koumanant e ti "Araluze ha kompagnunezh" e Buenos-Aires, kivi-gerien ha salerien kig brudet ha pinvidik-mor, per-c'henned mereuri ramzel "Los Papagayos" pe "Ar Pero-keded" ma labouras war e vicher a vesaer, an hini nemeti a anaveze.

Ober a reas an treizh diouzh e dammig kêriadenn navarrat betek kreiz gouelec'h ar Pampas, hep pinvidikaat diouiziegezh e spered bugel gant menoz nevez, hep digeriñ hent nevez ebet da c'hoantoù e galon. Ganet e oa ha bevañ a eure war dachenn unton hag ha-bask sevenadurezh ar vesaerien evel m'o dije padet atav deizioù biblel Kaldea gozh.

Poblet e oa ar vereuri gant Euskariz eus an daou du eus ar Pireneoù. Ganet e pennoù-tiez ar menezioù, divarrek da c'hounit o zamm kreun er c'hêrioù bras, en em dennañ 'raent war ar maez, ouzh ret, ha gant

ar c'hoant a vagent, hep gouzout dezho, da vevañ kene-
trezo ; hag eno e veze skoulmet ganto adarre ar boa-
zioù kemeret er vro gozh.

Maouezed euskarat, ha koueriadezed evelto, a rae
war-dro labourioù niverus al laezherezoù, ur bern
anezho. Dimezioù e-lezih a veze aozet, hag an tiege-
zhioù nevez a'z ae da chom e tiez diamezek, dres evel
er vro gozh.

Holl e oant Euskariz a-hont, abaoe an is-vestr,
an Ao. Jose *ar barvek*, genidik a Goizueta, betek beleg
an iliz vihan, "don" Fulgencio, genidik a Vermeo,
bet skoet gant ar c'hras goude buhez direol ur c'ha-
louper, hag en em dennet er gouelec'h evit gounit
e varadoz.

Ha pep tra ivez a oa euskarek : ar gizioù, ar c'hoa-
rioù, an diduelloù, ar yezh ; perokeded ar c'hoadoù
tro-dro o-unan a gomze euskareg ! Ur vro Euskal-Herria
vihan, euskarek penn-da-benn, ha n'ez ae ket dreist
hec'h arzoù stroñsoù euzhus ar bolitikerezh estren
a oa, d'an ampoent, o tismantrañ Euskal-Herria vras.

+
+ +

Hanter-kant vloaz a vuhez yac'h, dizroug, hep torr-
penn na si fall ebet, hep keuz da zanvez kollet, nag
eñvorioù zoken. Dizouaret ouzh an dachenn c'henidik,
a sankas gwrizioù start en douar arc'hantel. Ken na
ankounac'haas a-grenn ar vorc'h hag ar vro gozh, ar
gerent ha keneiled ar gêr. Skrivañ 'reas ur wech o
lavarout pelec'h en em gave, ha skrivet e voe dezhañ
ur wech all da reiñ keloù a varv e c'hoar nemeti.
Neuze e taolas evezh gant souezh na rae forzh ebet
gant traoù an tu-all d'ar mor.

A-benn servij aketus hag onest, ouzhpenn ma oa
ar vicher en e wad, e teuas da vezañ, a-nebeudoù,

mesaer bras war ar c'hraoù-deñved brasañ. Gounit a
rae ur gopr kresket, a veze lakaet gantañ a gostez,
koulz lavarout hep ur gweneg dispign. Keit all du-
hont a bep lec'h n'oa nemet ar c'hoarierien hag o
dije gallet drailhañ o arc'hant. Ar fortun ne reas
ket outañ ur fougeer. Evit dezhañ bezañ mestr-mesaer
doujet, e kendalc'has da skeiñ, e kamp "ar Perokeded"
war an hevelep "tchuntchun" ma c'houneze ur pezhig
ugent real ar bloaz war ar marc'had, pa oa bugel dis-
ter, un tamm paotrig nevez-degouezhet eus e vourc'h.
Bremañ avat, e sone evit netra, evit ar blijadur di-
duiñ ar yaouankiz, ha dreist-holl, dre garantez d'ar
sonouriezh, d'ar "chistu" skiltr ha rust ; hag ar
"chistu", war e vuzelloù akuit, a oa dreist d'an eos-
tig hag e ganaouenn.

Kerkent ma lakae un euskarad nevez e droad er ve-
reuri, ez ae Pedro Fermin d'e glask, hag hel lakaat
a rae da ganañ pe da donigenniñ holl sonioù ha korol-
loù e gornad-bro. Ma 'z ae war gresk diehan roll-
tonioù ar "tchuntchunero". A-benn un nebeut bloavezhioù,
ez anavezaz penn-da-benn kement ton ha son euskarek
a oa, en o zouez hendraezzoù estlammus ha dudius, ha
n'oa nemet tadigoù-kozh ar borc'hadennoù ar c'huzhe-
tañ evit o reiñ en hêrezh d'o diskennidi. An tonioù-
se a weas goustad o neudennoù munut -nezet gant ur
plac'h yaouank a c'hortoz, ar vamm a luskell ar c'ha-
vell, ar wreg a furch dremmwel ar mor dirollet, ar
flac'herez a droc'h ar raden, ar yaouankizoù a goroll
war al leur- en-dro da galon Pedro Fermin, betek e
brizoniañ en o roued didorr.

Ar pezh a zo, Pedro Fermin, un deiz bennak, a daol
trumm, hep abeg anat, goude bloavezhioù ankounac'h
don, a zifoupas en e benn soñj e vorc'h, e di, e ge-
rent, evel ma vije bet kemeret gant an euskarelezh
strewet en tonioù, ur c'horf stummet gant an traoù
euskarek kentañ en doa anavezet, pa oa bugel. Herzel
a reas outañ e-unan, klask a reas ober goap ouzh al

loariad diveizus, reiñ un hent all da froud taer ar c'harantezioù deut bev en-dro, tennañ kuit broñsoù dic'hortozet an douar genidik... Poan gollet ; hag a-benn an diwezh, hag eñ da gaout an Ao. Jose *ar Barvek*, da c'houlenn e gont.

Don Jose a reas dezhañ katekiz : "Peseurt buhez ar gurun emaoe'h o vont da vevañ en tamm touinell an tanfoeltr-se, dianav war ar gartenn, ma n'hoc'h nag anavezet na karet gant den ? Ho tud marteze a vo aet da get, -evel m'eo c'hoarvezet gant va re, caracho !-d'an hirañ holl, e kavot un niz bennak, hag e vo ac'hanoc'h "eont an hêrezh", an eont emae o c'hortoz e varv, a-hed ar bloaz, en ur ober navedoù da Sant Kleñved-Skevent ha da Sant Gwentr evit ma viot lakaet ar c'hentañ ar gwellañ en toull. Hervez talvoudegezh an arc'hant en Europa, e kollot ul lodig eus ho tammig danvez. Tammig danvez, ya ; arabat deoc'h ober ardoù da lavarout nann. Gouzout a reomp : bezañ 'viot, e Rahondo, e-gie Rothschild e Londres...

Aet oc'h skuizh o labourat ? Mat, mat ! Gounezet mat eo ganeoc'h ho renoz, caracho ! Sevel a raimp deoc'h un ti bihan er vereuri ; bevañ 'reot pinvidik e-kreiz ar familh vras-mañ, a ra kement a stad ouzhoc'h, ez reizh. Kendalc'h 'reot da seniñ gant ar "chistu", ha koroll a ray ganeoc'h bugale vihan ar re a goroll bremañ, rak da vevañ hoc'h eus pelloc'h amzer eget ar brini. Ha mar kavit gwelloc'h tañva buhez ar gêr vras, n'eo ket diouer a c'hêrioù ez eus er Vro-Arc'hantel ; daoust ma n'hoc'h ket bet krouet gant Doue evit ar straedoù ; evit ar maezioù ne lavaran ket."

Kêrioù bras, nann ; kêrioù bihan, nann !" a voe respont Pedro Fermin. Borc'hoù ; va hini avat, ar vorc'h m'on ganet enni ha ma fell din mervel."

Ne voe tu ebet d'e lakaat da zispegañ diouzh e venoz. Risklañ 'rae an abegoù war rusk didreuzus an empenn hep tizhout ar vouedenn. Paet e voe e gont dezhañ ;

lezel a reas e wenneien da ober interest etre daouarn "Araluze ha kompagnunezh" ; roet 'voe dezhañ gant ar re-mañ ul lizher-kred evit banker Iruña "Olaso ha mab henañ", ha setu an den war al lestr. Kas a rae gantañ an daboulinig, dudi ha levezet "Ar Pero-keded".

"Pedro Fermin a zo serret kloz e ene etre krec'hin ar benveg-mañ", eme, en ur c'hoarzhin, an Ao. Jose *ar barvek*, o kimiadiñ. Hag ali a voe ar selaouerien gant ur seurt evezhiadenn lemm.

II

Bremañ, Pedro Fermin, nevez dilestret, a gerzh, e zaoulagad o parañ war dolzennadoù Izaga hag Elo, harzoù natur an draonienn c'henidik, glas-wisket gant un aer boull, hag alaouret gant heol an nevez-amzer.

Kerzhout a ra goustad a-ratozh, en aon erruout re abred. E venoz a oa degouezhout war leur-gêr Erraondo, goude ar gousperoù, da boent ar c'horoll, ha saludiñ e genvroiz gant tonioù flourañ an daboulinig, an tonioù gouezet a-viskoazh hag ar re desket gantañ abaoe. Mousc'hoarzhin a rae ouzh an daolenn, livet dre e soñj : al leur-gêr beuzet en heol ; an aotrou maer hag ar re gozh azezet dindan delioù stank teir gwezenn graoñ kreiz ar blasenn ; ar baotred hag ar baotrezed, bodet e bandennadoù, o c'hortoz notenoù skiltr ar *chistu* da sevel war daolioù boud an *tchuntchun*, evel ur bagad drant a alc'houedered war an irvi louet... Hag eñ o 'n em gavout a-daol-trumm, an dud kurius ouzh hen diskouez an eil d'egile gant ar biz, o tennañ warnañ selloù an holl, hag eñ o tistagañ gant mouezh stentor : "Me eo Pedro Fermin

Izko, a di Mandazain." Hag, evit echuiñ, an *Inguruko*, ton broadel an draonienn, klevet nemet ur wech ar bloaz, hag ar yaouankizoù, entanet, o 'n em reiñ, taer an tamm anezho, d'ar *karrikadantza*, e-giz ma vez korollet a-viskoazh.

En hanter hent, kichen ur feunteunig eus ar brouskoad a oa Pedro Fermin oc'h hedañ, evit pellaat diouzh an hent bras poultrennek ; e tiskuizhas, e tebras e vitailhad boued hag ec'h evas ur banne dour fresk-bev "da yec'hed Euskariz e gêr hag holl Euskariz ar bed".

+
+ +

Berr war e anal un tammig, abalamour d'al laezenn bignet, e chomas a-sav war uhel an Mendingueta, da arvestiñ ouzh traonienn e dadoù, pell a-hont, hogen hewelus.

Enkaat a rae ar gompezenn etre ar menezioù, ma oa dastumet en traoñ anezho an unnek kêriadenn strewet e-giz ur c'helc'h endro d'ar gêrbenn, Erraondo, du-se e-harz troad torgennoù Bizkayeta, war vord ar wazhig dour Izaga.

Pedro Fermin a lemmas e sell, a frotas e zaoulagad, evel evit o soubañ gwelloc'h er sklerijenn, a dennas kement a c'hellas diouzh e eñvorioù kozh rouestlet... Diskrediñ a rae war e weled, diskrediñ a rae war e eñvor, diskrediñ a rae war gwirvoud e skiant-poell... Gwelout a rae kerreg moal, naozioù gouerioù aet da hesk, bodadoù kozh gwezigoù evlec'h aet tro enno gant ar walarn : maezioù dilevenez, hap glasvezh, hep evned ; un dremmwel hurennek, gant savennoù douar melenek...

" Pelec'h emañ va gwez fav," emezañ ; " ha va der-

venned ha va fradoù gant o c'hwez vat ? Gant piv eo bet disec'het va gouerioù, gant pe roued eo bet hemolc'het va driski, va c'hilhein, va mouilc'hi arc'hant ? Marteze on bet faziet gant va hent, ha dianket betek bro ar *kokos* ?"

Frotañ 'reas meur a wech e zaoulagad, hag ober a reas gant e sell tro an ec'honder dirazhañ. Mil eñvor a ziskouezhas dezhañ avat e oa deut gant an hent mat. Ma teuas soñj dezhañ eus an daou vrezeldiabarzh a zirollas etre e gimiad hag an distro. Dezho e tamallas abeg brasañ ar c'hemm.

"Troc'het o devo ar c'hoadoù evit paeañ an dle, ha gant ar gwez eo tec'het, war un dro, dour, labour-sed ha foenneier."

En anv e garantezioù euskarek an donañ, e villigas ar brezelioù degaset, pep ar mare, war e vro gant an estrañjourien.

+
+ +

Mont a reas tre war leur-gêr ar vourc'h, didud ha goulo. Ur c'hi bennak a ebate, o'n em ruilhal er boultrenn. Troc'het e oa bet, rez ar gwrizioù, an teir wezenn graoñ, kador-roue ha stel ar maered. Ur vaouez, yaouank hervez he doare bale, a dreuzas al leur-gêr en hec'h hed. Souezhiñ a reas Pedro Fermin ouzh gwiskamant du ar vaouez, ar mouchouer, du ivez, skoulmet dindan he chink, he brozh hir ha strizh. Dont a reas dezhañ soñj eus ar c'hoefoù o liv splann, ar blev plañsonet start, ar milginoù ledan e lien tiegezh, hogen gwenn-kann ; eus an hivizenn glaswenn, ar mouchouer livet-splann war ar breñnid, al lostenn ruz, betek hanter-gar, a veze douget gant merc'hed yaouank e amzer. Sellout a reas ouzh horolaj

an tour ; peuz-tremenet e oa eur ar gousperoù ; an dud, eta, a oa deut er-maez eus an iliz. Erru oa poent da seveniñ ar mennad a vagas e zudi e-pad mizioù hir ; mougañ 'reas ar froudad tristidigezh a groge da veuziñ e galon, sevel a reas ar *chistu* d'e vuzelloù, hag eñ da skignañ notennoù drant an *Inguruko* ha taolioù reizhmentet gorrek an daboulin etre ma kerzhe war riblenn-straed didud an ti-kêr gant ur bale kompes evel ar brosesion.

Al leur-gêr, morvitellet ur pennad a-raok, a zihunas trumm. Digeriñ a reas prenistri ha dorioù, dremmoù kurius a zic'houzougas, goulenn a reas an eil amezeged digant eben ar perak eus an abadenm-musig, tregerniñ a reas c'hoarzhadennoù ha hopadennoù estlammet, youc'hadennoù ha c'hwitelladennoù goapaer, ha diouzh kement korn, diouzh kement banell a oa, e tifoupas, o redek hag o wic'hal divergont, paotredigoù hag a reas an dro d'*artchuntchunero*, o sellout outañ brasoc'h digor c'hoazh o genou eget o daoulagad, evel ouzh ul loen iskis.

War-lerc'h ar vugale, e tostaas paotred ha merc'hed yaouank. Ar c'helc'h, stankoc'h-stank, a vire ouzh Pedro Fermin da fiñval. Hepdale e verzas e komze an holl spagnoleg ; naren hini c'hwek, flour hag heson Amerika, chourer divskouarn gant taolioù-mouezh stlejer ha leun a allazigoù, hogen ur spagnoleg kalet, skarret, strishaet, distaget rust, evel gant chalboterien. Torret e voe ar chaoser skoret fall, gant froudad an dristidigezh. Ma voe beuzet e galon.

"Honnezh eo va borc'h ?" a soñje, dare da ouelañ. Seniñ a rae an daeroù er *chistu*, hag an *Inguruko* ez ae war deñvalaat e skleuroù drant, evel an hufivreoù e-tal ar gwirvoud dic'hortozet. Digalonet, e laoskas div pe deir notenn skiltr, hag e tavas : tav berr meurbed, troc'het gant ur youc'hadeg gouest a-walc'h da vouzarañ. Ur paotr yaouank, du-kenañ e zremm, a sankas hep ket a zoujañs sell e zaoulagad bliv e dremm

glac'haret Pedro Fermin.

"Diwar un taolig-badaou, pe betra, emaut o sutelat, tad-kozh ? a c'houlennas, o c'hoarzhin, dizrouk.

Stagañ a reas Pedro Fermin da zibunañ e gudenn en euskareg.

"N'omp ket menezidi, ni, *rejones* ! Diwall da euskareg evit re al laezioù !" eme ar paotr, o troc'hañ dezhañ e c'her, hag o tiskouez gant e viz menezioù an Hanter-Noz.

"Ma ! Petra oc'h neuze ?" eme Pedro Fermin. "Gauchos, morianed, pe betra ? Me, amañ on ganet, me ; amañ, meneziad hag euskarad, meneziad eus ar menez. Dont a ran diouzh an Amerika ; va soñj kentañ, ho lakaat da gorolliñ gant an daboulin ha sonañ evidoc'h.

- Gwir, tad-kozh, te 'zo eus Rahondo ? Din-me ne vez ket kontet bourdoù gant den ! Eus Rahondo, ha korolliñ en doare-se ? Gant *chulubit* ar spazherien ? Cenon, degas amañ ar viell ! Ma welo an tadig-kozh hon dañs-ni. Ha peogwir eo diouzh ar vorc'h, hag amerikad ouzhpenn, dav dimp reiñ degemer dezhañ. Hala, hala ! Deuit amañ, merc'hed brav ; te, Lorenza, Leocadia, Rosa... holl ! Koad dezhi, dao d'ar jota ! Arre !

Kemer a reas ar paotr yaouank ar gitar astennet dezhañ gant Cenon, hag, en ur skrabañ ar benveg gant un dorn garv, eñ ha stagañ da ganañ a bouez e benn, ar sonig-mañ, korollet eskuit ha kempenn gant paotred ha paotrezed.

Aí, pe azen on, pe azen on,
Skornañ 'ra va enee !

Aí, pe azen on, pe azen on,
Digorit din ar c'hraouou !

Aí, pe azen on, pe azen on,
Ar plouz war an douaar !

Aï, pe azen on, pe azen on,
A vezo va gwelee !

Harpet ouzh ar voger, e zivrec'h istribilhet di-nerzh penn-da-benn e gorf, arvestiñ a reas Pedro Fermin ouzh an abadenn-dañs korventennel, dre-dreuz ar goabrennad poultrenn a c'holoe hag a wenne ar yaouankizoù. Gouelioù-sul gwechall a save o zaolenoù en e eñvor, livet dre ar munut. N'oa ket a gemm er c'horfoù, en traoù, en dremmoù, e gobari an dud ; en doare, avat, er jestroù, e ton ar vouezh, er yezh, er gwiskamant, eo. An hanter-kant vloaz a oa bet kennerzh ganto euskarelezh Pedro Fermin, o doa lamet a-grenn hini e vorc'h, ha n'oa ket evit dont a-benn da gompren, ouzh sklerijenn zister e spered dizek, abegoù ur c'hemm c'hoarvezet hep skoazell, hervez ar gwelout d'an nebeutañ, tud a-ziavaez ar vro.

Pa voe echu ar c'horoll, ar baotred yaouank, kalo, vat dezho, daoust ma onat dizouj un disterañ, a lakaas difre d'ober degemer d'ar c'hoziad ha da gin-nig dezhañ merenn ha gwin. Kement ha ken kalonek e voe aspedet, ma sentas outo a-benn ar fin, hag ez eas d'o heul d'an ostaleri. Eno, dre ober goulennoù goloet, e teuas da c'houzout ne chome mui den ebet eus e wad e ti an Izkos, nemet un nizez pell, dimezet gant ul labourer-douar, genidik eus un draonienn agichen. Ar c'heloù-mañ a voe evel ar pouez diwezhañ a lakaas ar bouezerez da gouezhañ. Ma reas e venoz distreiñ da Amerika, da serriñ e zaoulagad, pa sonfe an eur, etre Euskariz ar vereuri arc'hantel.

A gement a glevas ar baotred gant an tad-kozh, ar pezh a estlammjont ar muiañ gantañ a voe gouzout e oa un anv euskarek hini ti an Izkos pe di *Mandazain*, un anv a veze distaget ganto kel lies ha bemdeiz. Ma voe desket ganto ur ger eus an trefodaj-se a veze komzet en o amzer, hervez ma kontent o-unan, gant an daou pe dri tadig-kozh a bevar-ugent vloaz eus ar vorc'h.

Pedro Fermin, hag a luske mintin abred divesker yaouank, a stlej tro mare an abardaez daou droad aet kozh. Ne zalc'h ket sonn e benn, hogen stouet war e vruched, skarzhet eus e huñvreoù diwezhañ. Berr e anal warnañ, kentoc'h diwar ar gerseenn eget diwar skuizhder, degouezhout a ra war lein ar Mendingueta, ma kinnig un dervenn, chomet outi hec'h-unan, ur greskenn vunut etre ar skourroù treut, evel evit lavarout un nann klañvidik d'ar marv. Sellout a ra Pedro Fermin ouzh an dervenn gant karantez ha mel-koni.

"Evel don ez out", emezañ ; "un test d'an traoù a zo bet, sec'hor hag uloc'h a ra an dro dit, e-giz din-me. Dizale e varvi, evel ma varvin-me dizale, ha ne bado ket zoken e penn daou goziad all eñvor an teñzor kollet. A ! kalonad war an holl galonadoù : na zoken an eñvor !"

A-raok mont adarre gant e hent, Pedro Fermin a fell dezhañ arvestiñ evit ar wech diwezhañ ouzh e draonienn, pellaet dija. Kribennoù an Izaga hag an Elo a zegemer war o c'hebell latar, skeurennoù stered an abardaez oc'h enaouiñ ; en em damolodiñ a ra e mantilli du, menezioù pikernek an hanternoz ; ar Val de Orba, er c'hreisteiz, a droc'h gant e gribennoù glas-mor oabl lugernus ar Ribera.

Distreiñ a ra Pedro Fermin da sellout ouzh an dervenn gozh distro.

"Marteze", emezañ, "e teuio ul labous bennak, dennet gant glasier da greskenn, da gludañ war ar skourrouigoù mistr ha dibaot ; hag e roio dit gourc'hemennoù gant ur c'han, dres e-giz pa oas fichet gant delioù stank. Ra vin al labous a gano ar c'he-
navo d'am douar, aet tristoc'h eget ar wezenn, d'am

douar hep mui a greskoù enni."

Evel ma lavar e ra. Azezet ouzh traoñ ar wezenn, gant un ampartiz n'oa ket bet trec'h dezhi biskoazh, peogwir n'en doa ket santet biskoazh ken don talvoudegezh ar sonouriezh euskarek, setu ma son an eil goude an hini all an tonioù muiañ-karet, ken na voe gwasket gant ar glac'har ha dallet gant an daeloù. Sevel a ra neuze, ha mont a ra war-du traoñ ar menez, o tougen e-barzh e daboulin n'eo ket hepken e ene e-unan, evel m'en doa lavaret an Ao. Jose *ar barvek*, hogen ivez hini kêr Rahondo hag e holl gornad-douar.

Troidigezh vrezhonek savet gant Youenn DREZEN, diwar "El ultimo tamborilero de Erraondo", kontadenn skrivet e spagnoleg gant Arturo CAMPION.

(Embannet evit ar wech kentañ er gelaouenn BREIZ ATAO)

Kristian GIRAUDON

E-TAL AR C'HASTELL MUT

E-un' penn en em gave Haeldetwyd goude bezañ kantreet poanius dre ar vro. Koañzezet e oa bremañ e skeud maner Kerbiged, skuizh e gorf ha c'hwerv e galon.

Den e nep lec'h.

Skoet ha skoet en-dro en doa, o c'hervel, hogen ne oa respont ebet. Zoken an heol a oa aet da guzh a-dreñv koumoul du hag e teñvalae ar maeziou.

Nemet an avel a c'hwezhe taer hag hel lakae da gri-diennañ gant yenijenn an noz krog da deuziñ war an douar.

Eus ar gwez e save richan diwezhañ al laboused e-keit ma c'holoe goustad ar parkeier gant ur vrumenn skañv.

Menel a rae diseblant, o prederiañ en e ziabarzh e-unan. Div eurvezh a chome dezhañ da c'hortoz.

Ne gomprens ket.

Ne gomprens ket mui netra. Nijal a rae e sell war gement tra a wele hogen sellout a rae hep gwelout tra. Pezh a wele ne sevije dezhañ nemet da harpañ sonerezh diabarzh e emskiant.

Petra 'rae amañ ? E peseurt bed iskis e oa kouezhet ? E peseurt planedenn ? Ha tra iskisañ, eus pelec'h e teue dezhañ galloud marzhus e emskiant ? Dre peseurt burzhud e c'helle soñjezonañ ?

Bezañ bev ? Lammat, krial, redek, sellout, selaou, karout !

Bout un den ?

Yer du drol a dremenas er wenodenn o c'hreunata dibaouez er geot glas, marellet a-dachadoù gant bleu-niouigoù gwenn. Sklokadennoù estlammet ha droch a daolent en ur sellout a-dreuz outañ - souezhet e seblantent bezañ o kavout dirazo seurt gwezenn fiñvus ha fentus.

Brañsellat a rae e spered kement e oa leun a soñjoù liesseurt. Lammat a rae ar vuhez ennañ ha dañsal a rae al levenez, nemet ne zeue dezhañ respont ebet.

Kaer en doa gervel, huchal, kanañ, ne oa nep respont nemet hini un heklev spontus o skrijañ eus a-bell. Hag eñ da huchal, da c'hervel dibaouez.

Ha setu ma krogas tasmantoù e spered gant ur go-roll diaoulek, o treiñ hag o tistreiñ en-dro dezhañ. Bez e oa e-unan er parkeier dirak maner Kerbiged ha ne oa den o respont.

Er wenodenn e tremenas ur plac'hig skañv ha sart. Klevout a reas e gri met mut e chomas. Ne felle ket dezhi pe ne grede ket dezhi respont.

Un eil plac'h a erruas, ne oa ket sart hounezh, dilaouen kentoc'h. Azezañ 'reas en e gichen hag e kemas e zorn. Paouezañ 'reas eñ da c'hervel hag en em lakaat da vousec'hoarzhin. E boan a gontas, met hi, daoust d'he c'hoantiri ne selaoue ket. C'hoari he doa c'hoant da ober ha klask he flijadur. Neuze e rae fae war e anken. Pa welas kement-se e stouas e benn war-du ar geot glas hag e krogas en-dro da leñvañ. Hen dilezel a reas ar plac'hig war vord ar wenodenn hag e kendalc'has gant he hent.

Ur paotr a zegouezhas neuze ha kerkent e savas ul liamm etrezo. Tabut ha kaoz a voe ganto e-pad pell. Fiziañs ha doujañs a oa etre an eil hag egile. Un deiz avat e savas mogerioù etrezo ha, goustad, goustad, ez eas ar paotr kuit.

Neuze ez eas Haeldetwyd en e sav hag e pignas gant ar wenodenn. Da guzh ez ae an heol splann, goude bezañ treuzet ur c'hoad teñval e tegouezhas war lein un tornaod, e-tal ar meurvor. Laboused-mor a c'harme, du ha drouk o daoulagad.

Ur skiltr a skrij a zirogas an oabl didrouz hag en em veskañ a reas gwad ruz e dour don ar meurvor livrin gant bannoù diwezhañ an heol goapaüs.

Neuze e krogas er bed holl ur spont hag ur reuz. Ur barrad-amzer a zirollas war an dud hag a-hed seizh devezh a heug e padas.

Tommoc'h-tommañ e teuas an heol da vezañ dre ma tostaet ouzh an douar. Dallus ha trellus e oa sklerijenn an deiz.

Gant un nerzh didruez e c'hwezhas an avel vras dreist an ec'honderioù.

Dirollañ a reas ar mor betek diabarzh an douaroù. Beuzet pep tra en ur safar spontus. Ne chomas netra ken 'met bezioù glas ha kroazioù merglet.

Du 'oa an oabl, gwenn an heol. Tavet richan al laboused, deut noaz ar gwez? Klemmadennoù diehan a-hekleve eus don an draonienn.

Dismantroù maner Kerbiged a save fraez ouzh skleurioù gwenn an heol.

Ur vouezh a oa o c'harmiñ skiltr, mouget a-bennadoù gant difronkadennoù hir. Plac'hig sart an hent e oa, gleb he sae wenn, daoulinet dirak ur bez, fuilhet he blev melen ha stouet he fenn a-uc'h ar geot.

Sevel a ra ha sevel a ray c'hoazh he mouezh eus traoñ ar vered, mouget gant avel ha glav ar goañv.

Koumanantit da SKRID !

Koumanant evit 4 niverenn : 30 lur.

Kas da : P. Denis, 1e Ris, Ploare, 29100 Douarnenez.

CCP : P. Denis 1499-51 Rennes.

Kas ar skridoù ha pep tra da embann d'ar rener :

Gwendal Denez, Ri, Ploare, 29100 Douarnenez.

SKRID

Kelaouenn diskleriet hervez lezenn.

Trede trimiziad 1977

Moulet e C.L.L. Rôazhon.

Merour : Per Denez.

Priz an niverenn-mañ : 8 lur.

